

WAT GEEF Ik in de serie 'Golf van verwachting'

18 december 2016

Voorgangers: Derk Stegeman (overweging) en Ria Huisman

Inleiding

Wat geef ik?

Wat geven wij?

Wat geven wij vandaag?

Misschien is het goed om deze viering te beginnen met iets aan onze buurman of buurvrouw te geven. Een compliment, een woord van erkenning of van waardering, een moment van aandacht. En het is heel begrijpelijk als je daarover even moet nadenken, dat kan. Want het is altijd persoonlijk.

[...]

Is het moeilijk om te geven?

Is het moeilijk om te ontvangen?

Natuurlijk: het hangt ervan af aan wie en van wie. Een van de aspecten van geven is, dat je in een relatie gaat staan. De gêne om iets te geven aan de bedelaar op het station heeft te maken met een relatie van afhankelijkheid en verantwoordelijkheid, die je op dat moment even niet wil aangaan. Evenzo kun je een bepaalde terughoudendheid voelen om iemand iets te vragen, want het zou je kunnen verplichten. Relaties binden, maken onvrij, verplichten.

Dat geldt voor de relatie die we zoeken met God: Naar U, Levende klimt mijn ziel.

Als een bedelaar smeken we om Gods aandacht: Van mijn ellende – Keer U niet af.

Het geldt zeker ook voor de relaties die we aangaan in de gemeenschap: dat wij elkaar behoeden en doen leven zullen we zingen. En ook: met twee is beter – twee of drie – met twaalf of zevenmaal zeven.

Een gemeenschap waar mensen elkaar aandacht geven en liefde. Dat begint met een complimentje: wat ben je mooi vandaag! Met een blijk van waardering: wat bijzonder hoe je dat gedaan hebt! Erkenning en hoffelijkheid, vriendelijkheid en cadeautjes, dankbaarheid en waardering. Broodnodige zegeningen voor elke dag!

Zo willen we gemeenschap oefenen: met gebaren en geschenken. En we beginnen heel concreet. We zamelen onze gaven in, niet alleen voor onze gemeenschap maar ook voor de armen die we altijd bij ons hebben.

Verhaal naar Kahlil Gibran

Toen zei een rijke tot de profeet: Spreek tot ons over geven.

En hij antwoordde: je geeft maar weinig als je geeft van je bezit. Alleen wanneer je van jezelf geeft, geef je ten volle. Want wat zijn je bezittingen anders dan wat je bewaart en bewaakt uit angst, dat je ze morgen nodig zult hebben?

Er zijn mensen die slechts weinig geven van het vele dat ze hebben – en zij geven het om gezien te worden. En anderen hebben weinig en zij geven veel. Zij geloven in het leven en de overvloed daarvan en hun schatkist is nooit leeg. Ook zijn er mensen die met vreugde geven en hun vreugde is de beloning.

Het is goed te geven, wanneer het ons wordt gevraagd, maar beter nog is het ongevraagd te geven. Vaak zeg je: ik wil graag geven, maar alleen aan mensen die het waard zijn. Maar zo iets zeggen de bomen niet, ieder mag van hun vruchten eten.

Zorg er voor dat je het verdient een gever te mogen zijn. Want het is het leven dat het leven geeft, terwijl jij die geeft, niet meer dan een getuige bent.

Lezing: Marcus 14 : 3-9

Toen hij (Jezus) in Bethanië in het huis van Simon – degene die aan huidvraat had geleden – aanwezig was bij een feestmaal, kwam er een vrouw binnen. Ze had een albasten flesje bij zich dat gevuld was met zeer kostbare, zuivere nardusolie. Ze brak het flesje en goot de olie over zijn hoofd. Sommige aanwezigen zeiden geërgerd tegen elkaar: ‘Waar is deze verkwisting goed voor? Die olie had immers voor meer dan driehonderd denarie verkocht kunnen worden en dat geld hadden we aan de armen kunnen geven’. Ze voeren tegen haar uit.

Maar Jezus zei: ‘Laat haar met rust, waarom vallen jullie haar lastig? Ze heeft iets goeds voor mij gedaan. Want de armen zijn altijd bij jullie en jullie kunnen weldaden aan hen bewijzen wanneer je maar wilt, maar ik zal niet altijd bij jullie zijn. Wat ze kon heeft ze gedaan: ze heeft mijn lichaam nu al met olie gebalsemd, met het oog op mijn begrafenis. Ik verzeker jullie: waar ook maar ter wereld het goede nieuws verkondigd wordt, zal ter herinnering aan haar verteld worden wat zij heeft gedaan’.

Overweging

Een onbekende vrouw gooit een parfum ter waarde van zo'n 12.000 euro uit over Jezus' hoofd. De hals van de flacon is smal, want zulke kostbare balsem gebruik je druppel voor druppel. Maar de vrouw breekt de kop eraf zodat ze de complete inhoud in één keer over Jezus' hoofd kan uitgieten.

Plaats van handeling is Bethanië: huis van de arme. Preciezer nog: het gebeurt in het huis van ene Simon die melaatse. Lichaamscontact met iemand die melaats is – dat hoor je te mijden. Aan tafel zitten bij een melaatse – dat is niet een beetje over de rand van de regels, dat is de overtreffende trap van over de grens. Zoals de vrouw het kruikje breekt, zo breekt Jezus keer op keer de regels. Hij gutst over de rand van onze normen en waarden heen.

De mannen eten en praten.

Dan is daar opeens een vrouw.

Nameloos is ze gebleven. En woordeloos ook.

Tussen al die pratende mannen dóet ze iets. Een gebaar van jewelste: als dat geen geven is: het duurste van het duurste giet ze in één beweging over Jezus uit.

Onherroepelijk.

Een daad vanuit het hart.

Een daad van profetische radicaliteit.

Het zal wel even stil geweest, heel stil....

Maar daarna moet de herrie zijn losgebarsten. De schande, de verkwisting, de verspilling. Zónde van dat kostbare spul. Enzovoorts. Voor ons heel herkenbaar allemaal. Want wat deze vrouw doet, is ongerijmd,

het is ongeremd en het is ontregelend. En dus ongehoord en onoorbaar. Want ook ons geven moet toch met beleid gebeuren? Had je die olie nou niet beter kunnen verkopen, zeggen de leerlingen. Dan had je een kapitaal aan de armen kunnen geven?

In deze tekst gaat het over geven.
Over ongeremd geven en over geven met beleid.

Laat ik bij het laatste beginnen, bij dat geven met beleid. Juist dat beleid veronderstelt een minimale afstand, een zogenoemde beleidsmatige distantie waarmee je goed het overzicht kunt houden. Als je een paar stappen naar achteren doet, heb je een juist beeld. Het is precies deze beleidsmatige, theoretische en ook calculerende afstand die ik proef in de reactie van de leerlingen. Ze hebben meteen een inschatting gemaakt van de waarde van de balsem. En ook hun opmerkingen verradt afstand: *we hadden dat geld aan de armen kunnen geven.*

Jullie hebben de armen altijd bij jullie, zegt Jezus.
Dat kan cynisch klinken, berustend ook. Alsof we door Jezus worden aangespoord beleid te maken voor onze goede werken – want echt veranderen zal het allemaal toch niet.
Maar in de Tora staat toch echt dat van het volk niemand in armoede zal leven wanneer de geboden worden onderhouden. (Deut 15,4)

Ik wil deze woorden van Jezus anders lezen, niet cynisch of berustend, maar meer relationeel. Zolang er armen zijn – zorg dan dat jullie bij ze zijn! Leef in gemeenschap met hen, treed in relatie, in verbinding. Zoals we hier nu samen aan tafel zitten in Bethanië – in het Huis van de Arme.
Dat zou dus betekenen dat je ons als kerk, als volgelingen van Jezus hieraan kunt herkennen: dat we de armen bij ons hebben, dat ze deel uitmaken van onze tafelgemeenschap, dat we voor hen instaan, met hen meeleven en het voor hen opnemen. *Dat wij elkaar behoeden en doen leven.*

Het is zo eenvoudig om in de zorg om de armoede als probleem de armen zelf uit het oog te verliezen. Om bij alle economische overwegingen de relaties, de gemeenschap over het hoofd te zien. En dan is het toch wel een moeilijk en radicaal woord, dat Jezus spreekt: zorg dat je ze bij je hebt, de armen! Zorg dat je ze niet buiten je gemeenschap sluit.

Wat geef ik? Wat is mijn gave? Mijn opgave? Mijn overgave?
De armen zijn voor kerk en theologie vaak een opgave geweest.
Misschien leert het verhaal van de overdaad van deze vrouw ons wel, dat dat niet nodig is. Dat de armen geen opgave zijn, maar juist een aanleiding tot overgave. Uit liefde.

Want de daad van deze vrouw blijft steken als een graat in de keel van dit evangelie, hoe radicaal sociaal en diaconaal het ook wezen mag.

Waar het sociale en diaconale ons vasthoudt in de tijd van de verwachting, komt het grote geven van deze vrouw naar ons toe vanuit de vervulling. Het gebaar van deze vrouw onderstreept dat Jezus degene is die wij verwachten: hij is de gezalfde, de messias.

Zij zalft hem tot de koning van de vrede.

Deze is het.

En het is volbracht.

Dat is haar profetie.

Deze daad van overdaad is daarmee ook een daad van overgave. Deze vrouw ziet in Jezus een mens die uiteindelijk zichzelf geeft, zijn leven geeft. En juist in de overdaad, in de verspilling wil zij met haar daad daaraan beantwoorden en daarvan getuigen. De verspilling van haar vermogen weerspiegelt Jezus' verspilling van zijn leven.

Uiteindelijk is liefde een woord, dat bij deze overdaad, bij deze overgave niet onuitgesproken kan blijven. Liefde is altijd overvloedig, teveel, overstromend. De economische vraag naar de juiste maat en de juiste prijs van het geven verstomt bij een dergelijke overdaad van liefde. En toch: liefde, zegt Gij, is te doen.

Wat geef ik?

Als we die vraag vanuit het perspectief van de liefde beantwoorden, kon het antwoord wel eens radicaal en allesomvattend zijn. Wie kan met zekerheid zeggen, dat dat niet ons leven zal zijn?

Er valt nog heel veel meer te zeggen, maar ik zal mijn laatste woorden geven aan de stem van Maria de Groot en eindigen met haar gedicht Zuiver liefde.

Zuiver liefde

Zij heeft geweten wie zij was:
een vaas doorschijnend als albast,
verlangen wellend tot de rand,
een mirremaat, een liefdepand.

Zij heeft geweten wat zij kocht
voor hem die zij vertwijfeld zocht,
zij beeldde in haar gave uit
hoe zuiver liefde zich ontsluit.

Zij heeft geweten wie hij was,
De meester Gods, de avondgast,
De mens die aan de maaltijd spreekt
over de liefde die ontbreekt.

Zij wisten beiden, man en vrouw
hoe diep de schuld en het berouw
en hoe vergeving ons bevrijdt
als bronnen in de regentijd.